

*

כתב רבנו בחיי (תצוה): ופלא גדול היה בכהנים המקריבים קרבנות בכל יום, שלא היה גופם לבוש אלא הכתנת לבדה, שהיא חלוק, והם סובלים הקור בימות הגשמים ולא היו מתים; ועל כן אמרו רז"ל שמעמידין על הכהנים ממונה אחד לבקר אותם ולרפא תחלואיהם, לפי שהיו רובם חולים מחולי בני מעים מפני שהיתה עבודתם בכל ימות השנה בחלוק לבד בשעת עבודה. ועוד שהיו עומדים תמיד על הרצפה והם יחפי רגל.

הרי שכתבה תורה על בגדי כהונה לאהרן ולבניו לכבוד ולתפארת להם, גדולה ממנו מעלת תורה שהיא מתנה לכל ישראל, שמי שזוכה בה וקונה אותה קנין-אמת, זוכה לכבוד ולתפארת אעפ"י שאינו לובש פאר.

צא ולמד מדברי חכמים שאמרו (בשבת קמה): תלמידי חכמים שבבל מצוינים (בבגדים נאים) לפי שאינם בני מקומם. היינו, שמקומם אינו בבבל אלא מקומם בארץ ישראל. ואילו בארץ ישראל אינם מצוינים בבגדים נאים, לפי שארץ ישראל קדושה ומוסיפה קדושה ואינם צריכים להצטיין בבגדי קדש ודי להם בתורתם שמפארתם (מספר הפרשיות, תצוה – עפ"י פרי צדיק).

פרק עשירי – כל התדיר

דף פט

הערות ובאורים

אברי עולה קודמין לאימורי חטאת – על לשון 'אימורים' – ע' במובא לעיל לה:

חטאת קודמת לאשם מפני שדמה ניתן לד' קרנות ועל היסוד – ערש"י. יש לבאר: אף אשם טעון שפיכת שיריים על היסוד (ע' רש"י לעיל נא ד"ה אל יסוד. ותוס' נג: ד"ה העולה) אלא שלא נכתב בו 'יסוד' בפירוש. וזה גם כן נחשב חומר, מה שנאמר בפירוש, וכמו שכתב רש"י בברכות כא. וע"ש בגליון הש"ס (רש"ש. וכיו"ב כתבו התוס' בכמה מקומות).

(ע"ב) הואיל והתחיל במתנות – גומר' – מכך שנשאו ונתנו על מתנות הדם אם גומרן, יש לשמוע שלענין הקטרת האימורים אינו גומר, ואם יש לפניו לעשות עולה או הקטרת חטאת שכבר ניתן דמה – תחילה ישחוט העולה ויזרוק דמה ויקטיר אבריה ורק אחר כך יקטיר אימורי החטאת. אך נראה שזה שייך רק כשהחטאת והעולה קשורים בחיובם ובאים כאחד, וכגון חטאת הלויים שמשם מקור הדין, אבל בכגון שני אנשים שאחד הביא חטאת והאחד עולה – יש לסיים כל מעשה החטאת ורק אחר"כ להתחיל בעולה, כיון שלא חל עדיין דין הקרבת העולה (עפ"י אור שמח תמידין ט,ה).
ובזה באר כמה דברים, ודלא כדעת הר"י קורקוס שכתב לעולם לסיים הקטרת אימורי החטאת ורק אחר כך להתחיל בעולה.

ואולם כמה אחרונים הסכימו לדעת מהר"י קורקוס. ובספר צאן קדשים (צ) כתב להוכיח דלא כהר"י קורקוס. וע"ע במובא בספר חונן דעה יומא עמ' תכה.

'אדרבה שלמים קדמי שכן ישנן בציבור כביחיד' – פרש"י: שלמי עצרת. ובאור שמח (חגיגה א, א) נטה מפירושו זה, שהרי שלמי עצרת קדשי קדשים הם ונאכלים ליום ולילה ואין מדובר עליהם במשנה. ופרש שהכוונה היא לשלמי חגיגה שהם קדשים קלים ובאים ללא לחם. ושאמרו 'בציבור' הכוונה שבאים בכנופיא, שנחשב כעין קרבן-ציבור בכמה מקומות.

אין להקשות ממה שאמרו בסמוך (צ). 'אדרבה מנחות קודמות (לעופות) שכן ישנן בציבור כביחיד' – והלא לדבריו עופות גם כן באים בכנופיא, בעולת ראייה וכמוש"כ הרמב"ם – הא לא קשיא, כי אע"פ שיש בהם מעין ציבור, מנחות עדיפי שבאים בקרבן ציבור ממש ולא רק בכנופיא.

ליקוטי דינים והערות

'כל התדיר מחבירו קודם את חברו'

דין הקדמה בלבד או גם דין דחיה

המגן-אברהם (תרפד סק"ב עפ"י תוס' שבת כג: ד"ה הדר) צידד לומר שכאשר השאלה העומדת היא אם לקיים מצוה אחת ולדחות את השניה לגמרי, ולא שאלת הקדמה – אפשר שאין אומרים שהתדירה קודמת, [עכ"פ באופן שיש מעלה אחרת לשכנגדה (ע"ש לענין פרסומי ניסא. וכן משמע ממה שכתב להעיר מדברי התוס' בסוכה נד: וע' במחצית השקל שם). אבל כשאין מעלה אחרת – יעדיף את התדיר].

וכן מצינו במש"כ בספר חיי אדם (הובא במשנ"ב נב סק"ה) אודות המאחר לבית הכנסת בשבת ואין לו שהות לומר כל המזמורים, ידלג על אותם שמוסיפים בשבת [מלבד 'נשמת'] ויאמר רק של חול, לפי שהם התדירים.

וצ"ע בסוגיא במנחות מט ובתוס' שם, ובתוס' פסחים נח: ד"ה העולה (ובקוב"ש שם). וע"ע בשו"ת דונב מישרים ח"ב סוס"י יח.

עשיית תדיר ושאינו תדיר בבת אחת

בקובץ שעורים (פסחים נח) נקט שצריך להקדים את התדיר דוקא, ואין לעשותו בבת אחת אם השאינו-תדיר.

הקדמת התדיר כשחיובו חל מאוחר יותר; ברכת 'שהחינו' על פרי חדש כתב בספר פרי מגדים (או"ח רכה, ג) שיש להקדים ולברך ברכת 'שהחינו' על פרי חדש ולאחריה ברכת העץ. וכן דעת הגר"א. וכן פסק בקיצור שלחן ערוך (נט, יד). וכן הכריע המשנ"ב (שם סקי"א ובשעה"צ שם) שנכון לעשות לכתחילה, ודלא כדעת 'הלכות קטנות' (המובאת בבאר היטב שם) שכתב להקדים ברכת הפרי לברכת 'שהחינו' [ואולם לענין טלית חדשה כתב המשנ"ב (כב סק"ג) לברך תחילה 'להתעטף' [וכ"כ בערוה"ש כב, ג; בא"ה ח"א בראשית ז; כה"ח כב, ז]. והעיר על כך הגרשו"א, ולמעשה נקט לברך תחילה 'שהחינו', הגם שצדד ליתן טעם לדברי המשנ"ב לחלק בין טלית לפרי. ע' הליכות שלמה ח"א ג, יג. לא הבנתי מה שהביא המשנ"ב כן מהפמ"ג, ואילו בפמ"ג נראה שנקט לברך שהחינו תחילה].

וטעם הדבר – נימק הפמ"ג – לפי שברכת 'שהחינו' בעיקרה חלה בשעת ראיית הפרי, וכיון שחיובה קדם לברכת האכילה, לכך יש להקדים לברכה.

[בשו"ת משיב טעם (לרבי יחזקאל בנט. לא, א) כתב להקשות, הלא מצאנו שתדיר קודם גם אם נתחייב תחילה בדבר שאינו תדיר, כגון המאחר להתפלל תפילת המוספין עד זמן מנחה – מקדים להתפלל מנחה משום שהיא תדירה אעפ"י שנתחייב תחילה במוסף, ואף כאן נאמר כן, שיברך תחילה את הברכה התדירה?]

ונראה לחלק, כי ברכת שהחינו מעיקרה באה על שמחת הלב שבראית הפרי ולא על האכילה, הלכך אף עתה חיובה על שלב הקודם לאכילה. לא כן במנחה ומוסף, עתה חיובם שווה. וכן צריך לחלק דלא דמי לברכת היין הקודמת לברכת היום משום תדירותה (ע' להלן צא) – כי מ"מ עתה ששניהם לפניו אין קדימות לזה יותר מלזה שהרי תיקנו לברכת היום שתאמר על היין כלומר עם שתייתו. לא כן בפרי חדש, ברכת שהחינו בעצם באה על שמחת לבו שבראייתו].

מעלת 'תדיר' מול דין 'אין מעבירין על המצוות'

מבואר בפוסקים (או"ח כה, א) שאף על פי שיש להקדים עטיפת הטלית להנחת תפלין, ואחד הטעמים הוא משום שהיא מצוה תדירה יותר, שהרי נוהגת גם בשבת ויו"ט שלא כתפלין, אעפ"כ אם פגע בתפלין תחילה – אסור לו להעביר על המצוה ולעזובם וללבוש הטלית. [ואפילו אם התפלין מונחים בחדר שהוא שם, והטלית בחדר אחר – יניח התפלין תחילה ולא יעבור עליהם. משנ"ב שם]. הרי מבואר שאין לעבור על המצוה משום הקדמת התדיר (וע"ע בבית יוסף שם ד"ה ואחר).

ומאידך, מצינו לרבנו הרמ"א שפסק (באו"ח תרפד, ג. מהאבודרהם) אודות מי שטעה והתחיל לקרוא בראש חדש טבת קריאת חנוכה לפני קריאת ר"ח – יפסיק קריאתו, כיון שנתחייב בתחילה לקרוא בשל ר"ח שהיא תדירה – הרי לנו שמעביר על המצוה כדי לקיים את הסדר הראוי.

ואכן הט"ז ושאר אחרונים (ע' במשנ"ב ובאה"ל שם) השיגו על דין זה, ולדעתם אם כבר התחיל בקריאה – לא יפסיק, שאין מעבירין על המצוה כדי לקיים המצוה התדירה תחילה.

וכן הוכיח בקרבן נתנאל על הרא"ש פ"ד דמגילה י, מדברי התוס' ביומא (לג). שאין מעבירין עדיף על מעלת התדיר. והביאו הגרעק"א לעיל רפ"ה. ואילו בספר אבי עזרי (תליתאה, תפילה יג, כד) כתב לדחות הראיה מדהתוס'. וע' גם בשפ"א מגילה שם. וע"ע בחזו"א (מנחות לג, ט) שצידד לומר שהקדמת התדיר בקרבנות שונה מבשאר מצוות, שלעולם יש להקריב התדיר גם כשבאים האינם-תדירים לידו, שזו מצוה בסדר הקרבה, ולא משום כבוד המצוה לחוד. ואולם לבסוף צידד ששויים הם בדינם, ע"ש. וע"ע במקדש דוד (תמידין ומוספין); ברכת מרדכי (ח"א ו, ט-י).

אך גם לשיטת האחרונים, כל עוד לא התחיל לברך, אעפ"י שנודמן בידם הספר שמתוקן לחנוכה, אין לחוש לכך, אלא יגללוהו ויקראו בו בפרשת ר"ח, ואח"כ יקראו קריאת חנוכה בספר השני שמתוקן לר"ח.

ונראה לי שבפסק הרמ"א עם דברי הפוסקים לענין טלית ותפלין; יש לחלק בין שתי מצוות שאינן קשורות זו בזו, שאין מעביר על אחת כדי לקיים השניה, הגם שהיא תדירה. [ואמנם דעת כמה מחכמי הקבלה, להעביר על התפלין וללבוש תחילה את הטלית. ע' בכף החיים בסי' כה, ועוד. וגדולה מזו כתבו שגם אם הניח כבר תפלין ללא טלית, ונודמנה לו טלית עתה – יחלוץ התפלין ויתעטף תחילה בטלית ואח"כ יניח שוב התפלין – ע' שו"ת תורה לשמה א; רב פעלים ח"א סו"י ד. אך אין כן דעת הפוסקים]. ובין קריאת התורה שנתקן בה סדר מסוים, והרי הוא משנה ופוגם בצורת התקנה כשקורא תחילה בשל חנוכה, הלכך יעביר ויקרא תחילה של ר"ח. (וע' כעין חילוק זה לענין 'אין מעבירין על המצוות' במש"כ לעיל נא). שו"ר סברה זו בשו"ת שבט הלוי ח"ג ז, וע"ש אריכות בכל הענין ובספר ברכת מרדכי ח"א יג.

עוד היה אפשר לומר ששונה קריאת התורה, שהקורא הוא שליח הציבור, וכל שאינו קורא כתיקונו אין שליחותו מתוקנת דלתקוני שלחוהו ולא לעוותי, ולכך מפסיק, וכאילו עשה זאת אדם שלא לדעת הציבור. ואולם באבודרהם (שהוא מקור דינו של הרמ"א) אין מבואר טעם זה, שהוא השווה לדין הקדים תש"ר לתש"י. והר"ר ישעיה דוד ויזר שליט"א תירץ עוד, שבתפלין היות ויש בהם גם מעלת 'מקודש' על ציצית (וע' בדגמ"ר וא"ר ר"ס כה), לכך כשכבר פגע בהם לא יעזבם, משא"כ בקרה"ת.

המתנה למצוה התדירה שאינה מזומנת לו כעת

כתב במשנה ברורה (כה סק"ז, מהפרי-מגדים), שאם אין המצוה התדירה מזומנת לו כעת – אין צריך להמתין, אלא יעשה את המצוה שאינה תדירה.

וכיו"ב כתב בשו"ת משיב דבר (ח"ב מה), שכל שאלת קדימה ואיחור אינה אלא באופן שאפשר לעשות את שתי המצוות בשעה זו.

וצ"ע מסוגית מנחות מט, שציבור שאין להם די כבשים והברירה בידם או להקריב מוספים של היום, או תמידים של מחר – נסתפקו בגמרא האם תדיר עדיף ומיתונו, או מקודש עדיף ויקריבו מוסף [ופסק הרמב"ם איזה שירצה יעשה]. ומשמע שאם תדיר עדיף, ישהה למחר, הגם שכעת אין המצוה מזומנת לפניו ואעפ"כ ממתין ומבטל מצוה דהאידינא בשביל מעלת התדיר. (ומדובר באופן שודאי או קרוב לודאי לא יהא להם תמידים – ע' חזו"א מנחות לג, ג).

ואפשר שכבר עתה חל זמן החיוב להכנת התמידין לד' ימים. וצ"ע (שו"ר כסברא זו בהגהות רא"מ הורביץ סוכה כה. הובא במנחות שם). וע"ע בבאר היטב או"ח צ סקי"א, במה שדנו מהסוגיא הנ"ל אודות העברה על המצוה בשביל קיום מצוה מהודרת לאחר זמן.

וע' בחזון איש (מנחות לג, יא) שכתב להוכיח שגם כאשר בין כך ממתין עם המצוה התדירה, אין לו להקדים את השאינה תדירה – ממה שמצינו שלא יקדים מוסף לתמיד של בין הערבים, הגם שבלאו הכי אין מקריב אותו אלא בשמונה שעות ומחצה. ושמא יש לחלק בין דין 'תדיר' בסדר הקרבת הקרבנות, ובין שאר מצוות. וכסברא שצידד החזו"א לעיל מינה (סק"ט).

וע' בשפ"א (על תד"ה כל התדיר) שנקט בפשיטות שאם אין קרבן התדיר מזומן כעת, אין להמתין לו אלא יקריב את שאינו תדיר. וצ"ע בכל זה.

ואפשר שתלוי הדבר בשיטות הראשונים (בברכות כח) האם יש להקדים תפלת מוסף למנחה באופן שאינו רוצה להתפלל מנחה כעת אלא להתפלל אותה בעיקר זמנה דהיינו בט' ומחצה. וי"ל. וע"ע בקוב"ש פסחים נח, ובמש"כ ביוסף דעת ברכות כח.

מעלת ה'תדיר' מול תפילה בציבור

בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ד סח) האריך בשאלה אודות הבא לבית הכנסת כשהציבור כבר התפללו שחרית – האם יתפלל עתה תפילת מוסף עם הציבור ואח"כ יתפלל תפילת שחרית, או יש לו להקדים תפילת שחרית שהיא תדירה, הגם שעל ידי כך יוצרך להתפלל תפילת מוסף ביחידות.

וכתב שם להלכה להתפלל שחרית קודם. ושתי סיבות יש בדבר; א. הוכיח שם (מדברי הטור או"ח רפו; תרכ, ממעשה הרא"ש) שמעלת 'תדיר קודם' דוחה מעלת תפילה בציבור [שהקדמת התדיר הוא דין דאורייתא והוא ענין כללי בכל המצוות, שלא כדין תפילה בציבור, שהוא דין דרבנן בתפילה]. ב. גם אם לא ננקוט כהנחה זו, ישנו דין מיוחד בתפילת שחרית שהיא קודמת לכל שאר התפילות, כמו תמיד של שחר שלמדו שאין קרבן אחר קודם לו.

ותמה שם על דברי הגאון רבי יצחק אלחנן ספקטור (בשו"ת באר יצחק – כ) שהעלה להתפלל תחילה מוסף עם הציבור.

[צ"ל שהשאלה היא באופן שאם יתחיל עתה תפילת שחרית עם ק"ש וברכותיה, לא יספיק להגיע לתפילת העמידה של שחרית

טרם יגיעו הציבור לתפילת מוסף, אבל אם יש לו די שהות, יש לו לעשות כן לפי מה שכתבו האחרונים שנחשבת תפילה בציבור הגם שהיא תפילה אחרת. (ע' משנ"ב צ, ל. וע"ע מנחת יצחק ח"ב קלב).
 אמנם בדיעבד יצא ידי תפילת מוסף אם הקדימה לשחרית, לכלל הדעות, וכמו שכתב הב"י בשם הרשב"א, וכן פסק הרמ"א. [בערוך השלחן (רפ"ז, ז-י) פקפק על כך, ובאג"מ שם דחה דבריו].

[לפי הנ"ל יש לעיין במי שנוהג להדליק נר חנוכה לאחר צאת הכוכבים, וכעת אין לו מנין מוזמן לתפילת ערבית, האם עדיף להתפלל ביחיד להקדים את המצוות התדיריות [וגם ק"ש חייב מדאורייתא, והוא 'מקודש' כלפי נר חנוכה כמבואר במשנ"ב סי' תרעב], או שמא ידליק תחילה [שזוהו עיקר זמנה, בתחילת הלילה. וע' אבנ"ז או"ח סוס"י תצט. וע"ע] ויתפלל אח"כ בציבור.
 ושמא יש לומר, היות והוא רוצה להמתין למנין, אין תפילת ערבית מוזמנת עתה כלל לפניו לקיימה, והרי גם ללא ההדלקה היה ממתין עד לזמן הציבור, הלכך אין כאן העברה על המצוה התדירה. וע' כסברא הו"ב בשאג"א כב לענין תפילות מוסף ומנחה, ובישועות יעקב תרפ"א, א לענין הבדלה במוצ"ש חנוכה. וע"ע בנידון זה ב'הליכות שלמה' ח"ב פרק טז הערה 62.
 וכן יש לעיין במי שנכנס לבית הכנסת בעת שסופרים ספירת העומר, ועדיין לא קרא קריאת שמע והתפלל – האם יש לו לספור עמהם, שהרי הוא בין כך מחכה למנין אחר ואין המצוות התדיריות עומדות לפניו לעשותן כרגע. וכן צ"ע כשאין לו מנין נוסף להתפלל, האם עדיף לקיים מצות ספירת העומר ברוב-עם הגם שמקדימה לפני ק"ש וערבית. שו"ר בשבט הלוי (ח"ו נג, ג) שהמאחר לקרוא ק"ש ולהתפלל ערבית, נ' שמעיקר הדין יש לספור בתחילת הלילה קודם ק"ש ותפילה. אלא שנתן שם טעם על מה שהעולם אין נוהגים כן].

ברכה אחרונה וברכת 'אשר יצר'
 מי שנתחייב לברך ברכה אחרונה על אכילתו וגם ברכת 'אשר יצר' – כתב רש"ל (בתשובה צו) שיש להקדים 'אשר יצר', שהיא תדירה יותר (מובא במשנ"ב ז, ב).

במנהג שאינו חיוב מן הדין
 לא נאמר 'תדיר ושאינו תדיר – תדיר קודם' אלא במצוות וחובות, אבל בדבר שבמנהג – מצינו שהוא קודם למצוה הגם שאינו תדיר, כגון קריאת מגילות שיר השירים ורות וקהלת בשבת חול-המועד, קודם קריאת התורה, שמקדימים אותן מפני חביבותן. ורק במגילת אסתר שהיא חובה, מקדימים לקרוא בתורה לפנייה.
 וזו גם סיבה שבבית הכנסת נוהגים להדליק נר חנוכה לפני שמבדילין שם (לעומת זאת בבית, הדבר תלוי במנהג המקומות) – לפי שהדלקת נרות בבית הכנסת אינה אלא מנהג. (עפ"י שמירת שבת כהלכתה ח"ב פרק נח, הערה קו בשם הגרשו"א זצ"ל).
 וע"ע בשו"ת משיב דבר ח"ב מה. ועוד בענין דין הקדמה בנרות חנוכה והבדלה – ע' בשו"ת אבני נזר או"ח תצט.
 אפשר שמפני הטעם הנ"ל, מקדימים לספור ספירת העומר קודם ברכת הלבנה, שהגם שנראה שזו האחרונה תדירה (דמסתבר שהספירה נחשבת כמצוה שנעשית בזמן אחד בשנה) – כי מדינא אין חיוב לברכת הלבנה אלא כשרואה, ומצד המנהג שנהגו לברכה לעולם, אין שייך דין קדימה, כאמור.

ענינים ורמזים

דם החטאת קודם לדם העולה מפני שהוא מרצה. איברי עולה קודמין לאימורי חטאת מפני שהוא כליל לאשים' –

נחלקו החכמים (במסכת סנהדרין צט.) אם בעלי-תשובה גדולים מצדיקים גמורים או צדיקים גמורים גדולים. ובאמת אלו ואלו דברי אלקים חיים, ומרומז הדבר במשנתנו: קרבן חטאת מורה על בעלי תשובה, וקרבן עולה מורה על צדיקים גמורים (שאינה באה על חטא במעשה, ועולה כליל לה); הדם הוא הצעקה הבאה מעומק הלב, וצעקת הבעל-תשובה היא גדולה יותר, מפני שצועק מזה שנדמה לו שחלילה אין לו תקנה בלי ישועת השי"ת, ולכך צעקתו עולה למעלה במקום שאין צדיקים עומדים שם. אבל אברי העולה – פעולות המצוות, בזה צדיקים גמורים קודמים, כי גופם מזוכך מאד, ודבוק בהשי"ת ללא היפרד רגע (מי השילוח ח"ב לקוטי הש"ס סנהדרין).

'... כי צדיק גמור יש לו גוף מזוכך ונקי אבל לא בעל תשובה, אכן נפש הבעל-תשובה נחצבה ממקום יותר עליון מנפש הצדיקים, כדאיתא בזה"ק (משפטים קו:) כי לעתיד שזדונות נעשו כזכיות, אז יראה השי"ת לנפש הבעל-תשובה שכיוון לעומק עמוק מכל דעת שהאדם יכול להשיג, וכל זה יפעל על ידי צעקתו בתשובתו, אם כן נפש הבע"ת עליון יותר מנפש הצדיק. וזה הוא הענין שקרבן עולה כולה כליל, שזה רומז לצדיק גמור שגופו מזוכך ודבוק להשי"ת, ומכל מקום דמה ניתן למטה מחוט הסיקרא, והיינו שאין נפשו מגיע למעלה כל כך, וקרבן חטאת נאכל לכהנים – שבא על חטא בפועל, שזה מביא הבעל-תשובה, ודמו נורק למעלה – היינו שנפשו גדול מאד. וזה הוא מחמת שברון לבו וצעקתו זוכה שיתעלה נפשו לכוון רצון השי"ת' (שם ברכות לד:).

דף צ

'אמר רב פפא: בדהדר עיילינהו כולי עלמא לא פליגי, והכא בדאיתנהו אבראי פליגי ובהא פליגי, דמר סבר אין זריקה מועלת ליוצא ומר סבר זריקה מועלת ליוצא' – התוס' (כו. ד"ה דילמא) כתבו שאין לפרש 'כו"ע לא פליגי' שהאימורים כשרים ודלא כרבינא – כי ודאי יש דעת תנאים שפסול (כדמוכה בברייתא שם), אלא הכוונה שאם הכניסם בשעת זריקה, לכולי עלמא מועלת הזריקה אף על פי שהם פסולים. לא נחלקו אלא כשהיו בחוץ בשעת הזריקה, האם הזריקה מועלת בהם. [בטעם החילוק – ע' מש"כ מו"ר הגר"ש פישר שליט"א בספרו בית ישי קטז, ב]. וכן נראה שפרש הראב"ד (פסולי המוקדשין א, לג).

ואולם מהרמב"ם (שם) נראה שמפרש שלמסקנת רב פפא לא נפסלו האימורים שיצאו קודם זריקה לכולי עלמא, ודלא כרבינא. שכן פסק להלכה, שאם החזיר את האימורים – מקטירים אותם (וע' באור שמח (שם א, ג) שפרש הברייתא בדף כו שהביאו התוס', באופן שאינה סותרת לדין זה שהאימורים כשרים. וע' בוכר יצחק מז, א בד"ה עוד נראה).

ולפי דעה זו, מה ששינינו 'המעשר קודם לעופות... ויש בו קודש קדשים דמו ואימוריו' (מדוע הזכיר דם, ואין לומר להשוות אימורים ודם כרבינא בר שילא) – יוכל להתפרש כן: כלפי חטאת העוף שכל הבשר לכהנים, יש בו במעשר אימורים הנקטרים על המזבח. וכלפי עולת העוף שכולה למזבח, יש בו

- ד. נסמכה פרשת הקרבנות לפרשת בגדי כהונה לומר לך, מה קרבנות מכפרים אף בגדי כהונה מכפרים; –
 הכתונת מכפרת על שפיכות דמים.
 מכנסים מכפרים על גילוי עריות.
 מצנפת – על גסי הרוח.
 אבנט – על הרהור הלב.
 בירושלמי (יומא) אמרו שמכפר על העוקמנים בלב (יש מפרשים: המעקמים דבריהם ולבם בל עמם).
 ויש אומרים שמכפר על הגנבים (שם; ויק"ר י').
 החושן מכפר על הדינים.
 וכן אמרו בירושלמי (יומא ז, ג) שמכפר על מטי הדין. ובוזרר (ה"ג כג.) אמרו שאבני החושן
 מכפרות על גסות הלב.
 אפוד – על עבודת כוכבים.
 מעיל – על לשון הרע.
 הציץ מכפר על עזות פנים.
 ה. כפרת שפיכות דמים; –
 אם ידוע הרוצח ונידון למיתה, לא יכופר הדם לארץ כי אם בדם שופכו.
 אם אין דינו במיתה, כגון שהרג ללא התראה; אם ידוע מיהו הרוצח – הכתונת שבבגדי כהונה מכפרת.
 ואם אין ידוע – עגלה ערופה מכפרת.
 פרושו התוס' שמדובר על כפרת הציבור, אבל הרוצח אינו מתכפר באלו. ויש גם כפרה כללית
 על ישראל בשעיר דיום הכיפורים.
 רוצח בשוגג דינו בגלות, לכפרה (ע' שבועות ה. 'אי בשוגג בר גלות' וכן בריש מכות גבי ק"ו דריו"ה
 בגלות לעדים זוממין).
 לשון הרע; אם בצנעה – הקטורת היתה מכפרת. ואם בפרהסיא – המעיל של הכהן הגדול.

פרק עשירי; דף פט

- קמג. א. אלו כללי קדימה שנויים במשנתנו?
 ב. איזה קרבן קודם לחברו בזוגות דלהלן?
 חטאת ועולה; חטאת ואשם; עולה ואשם; אשם ושלמים; תודה ואיל נזיר; תודה / איל נזיר ושלמים;
 שלמים ובכור; בכור ומעשר; מעשר וקרבן-עוף; עוף ומנחה.
 א. כל התדיר מחברו קודם את חברו (מלבד עלת הבקר אשר לעלת התמיד); כל המקודש מחברו – (שיש
 בו צד ריבוי קדושה ממנו) קודם את חברו (וקדשתו – לכל דבר שבקדושה, לפתוח ראשון... הוריות יב:).
 ב. אלו הן פרטי דיני קדימה בקרבנות משום 'מקודש'; –
 חטאת ועולה – עשיית החטאת קודמת לעשיית העולה, שכן מרצה. וכן הדין כששניהם שחוטים ודמם
 עומד ליורק – דם החטאת קודם. ואפילו חטאת שאינה באה לכפרה, כגון חטאת הלויים. (ישנם כמה

יוצאים מן הכלל – כדלהלן (ז:). וכן לענין ההקדש – קורא תחילה שם לחטאת ואחר כך לעולה.
נחלקו הראשונים בדיעבד; כאשר הקדים להקריב את העולה, האם נפסלת משום 'מחוסר זמן'
(עתוס' פסחים נט; קדושין יג) אם לאו (עתוס' קדושין שם ולעיל ה. בשם הר' חיים).
אברי עולה קודמים לאמורי חטאת, שהעולה כליל לאשים.
דם חטאת ואברי עולה, או דם עולה ואמורי חטאת – ספק.
יש אומרים כיון שמתחיל עבודת החטאת לפני העולה, גומר הקטרתה ואח"כ מתחיל בעולה
(ר"י קורקוס). ויש חולקים (ע' צאן קדשים ז; אור שמח תמידין ט,ה).

חטאת ואשם – החטאת קודמת הן בדם הן באימורין, מפני שדמה ניתן לארבע קרנות ועל היסוד [ואע"פ
שאשם יש קיצבה לדמיון]. מלבד אשם מצורע שהוא קודם לחטאת, לפי שבא להכשיר את המצורע
לקדשים (ז:).

א. יש שכתבו שלפי תירוץ השני שבתוס' (ז: ד"ה חוץ), חטאת המצורע קודמת לאשמו מפני
שמכשירתו בקדשים כאשם ויש בה ארבע מתנות (ע' צאן קדשים וברכת הובח; מג"ח קעו).
והאחרונים תמהו על כך מברייטא ערוכה (במנחות ה. רמב"ם מחו"כ ה,ג): הקדים חטאתו לאשמו
– תעובר צורתה ותצא לבית השרפה (ע' רעק"א ורש"ש וחק נתן).
ב. אעפ"י שאשם מצורע קודם לחטאת, אפשר להקדים את החטאת בהפרשה (עפ"י תוס' מנחות
ה.) ויש מי שמצדד בדבר (ע' מג"ח קעו).

עולה ואשם; אברי עולה קודמים לאמורי אשם, שכן כליל. דם עולה ודם אשם – ספק (זה בא מכח כליל
וזה מכפר).

אברי עולה ודם אשם – צדדו בתוס' שתי אפשרויות; אשם קודם שכן מכפר [ולכאור' תלוי בספק
הגמרא באברי עולה ודם חטאת], או אברי עולה קודמים שכן כליל (ולא דמי לדם חטאת שנסתפקו
בגמרא – כי הוא ניתן על ד' קרנות).

השפת-אמת צידד שספקות הגמרא אינם כבעיה דלא אפשרא, אלא כך הוא האמת שהצדדים
שקולים ואין עדיפות לאחד על חברו.

אשם קודם לשלמים, לסוגיהם השונים – שמקדשי קדשים הוא.

התודה קודמת לאיל נזיר – שכן טעונה ארבעה מיני לחם, הגם שאיל נזיר יש עמו דמים אחרים שבאים
עמו.

התודה ואיל נזיר קודמים לשלמים – שנאכלים ביום אחד. ואעפ"י שאינם שייכים בציבור כשלמים.

השלמים קודמים לבכור – שכן יש בשלמים מצוות יתרות; מתן שתיים שהן ארבע, סמיכה, נסכים
ותנופות. ואעפ"י שבכור קדושתו מרחם.

בכור קודם למעשר – שקדוש מרחם ונאכל לכהנים, ואע"פ שהמעשר מקדש לפניו ולאחריו, שאם קרא
לתשיעי עשירי ולאחד-עשר עשירי – שלשתם מקודשים.

מעשר קודם לעוף – שכן מין זבח הוא, ודמו ואימוריו קדשי קדשים. (וגם אימורי מעשר קודמים לעוף,
בין חטאת העוף בין עולת העוף (תוס').

חטאת העוף קודמת לעולת העוף (ואפילו לעולת בהמה, כפי שדרשו להלן מן המקראות).
 עופות קודמים למנחות – מפני שהם מיני דמים [ואע"פ שו"ע אינו בציבור כמנחה – מיני דמים עדיפי
 .(ז).]

דפים פט – צ

קמד. בשר ואימורים של קדשים קלים שיצאו לפני זריקה חוץ לעזרה – מה דינם? האם שייכים בהם חיובי מעילה,
 פיגול נותר וטמא?

בשר קדשים קלים שיצא קודם זריקה; לדברי רבי יוחנן כשר, בין אם חזר ונכנס לפני הזריקה בין שנשאר
 בחוץ. לדברי ריש לקיש פסול, ואע"פ"י שסופו לצאת לאחר זריקה. (בגמרא לעיל כו ניסו להוכיח מהברייתא
 שנפסל, ודחו).

א. הלכה כרבי יוחנן שכשר (וע' רמב"ם וראב"ד פסוה"מ א, לב. ועתוס' ג: ד"ה קדשי קדשים).
 ב. אין דין מעילה בבשר קק"ל. ולענין פיגול נותר וטמא – לריו"ח ודאי חייב. ולר"ל אין מבואר להדיא ואפשר
 שדינו כאימורים. צ"ב.

אימורי קדשים קלים שיצאו קודם זריקה – אמר רבינא בר שילא: פסולים.
 יש מפרשים שלפי מה שהסיק רב פפא – כשרים (כ"מ ברמב"ם, ופסק שאינו נפסל. וע' או"ש פרה
 אדומה ב,א; משך חכמה ויקרא ה,ט). ואין כן דעת התוס' (כו.) והראב"ד.
 לענין חיובי מעילה, נותר פיגול וטמא; הסיק רב פפא שאם חזרו ונכנסו והיו בפנים בעת הזריקה – הועילה
 הזריקה להחל עליהם חיובים אלו. ואם נשאר בחוץ – לדברי רבי אליעזר פטורים שאין זריקה מועלת
 ליוצא, ולדברי רבי עקיבא חייבים.
 מרש"י (מעילה ו:): משמע שגם כשחזרו ונכנסו נחלקו ר"א ורע"ק. וכ' שם הרש"ש שנקט לעיקר
 כרבינא בר שילא ואינו סובר לחילוק רב פפא, שלא כפסק הרמב"ם.

דף צ

קמה. מה דין קדימה בקרבנות הבאים, ומדוע?

- א. מנחת חוטא ומנחת נדבה.
- ב. מנחת חוטא ומנחת סוטה.
- ג. מנחת נדבה ומנחת סוטה.
- ד. חטאת העוף ועולת בהמה.
- ה. פרים אילים כבשים ושעירים, כולם עולות או כולם שלמים.
- ו. פר כהן משוח ופר העלם דבר של ציבור.
- ז. פר העלם דבר ופר עבודת כוכבים.
- ח. פר עכו"ם ושעיר עכו"ם.
- ט. מוספי החג.
- י. חטאת העוף, עולת בהמה ומעשר – שלשתם עומדים עתה לעשותם.